

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาของปัญหา

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 80 กำหนดให้รัฐต้องพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการจัดการศึกษาในทุกระดับและทุกรูปแบบให้สอดคล้องกับความต้องการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม จัดให้มีแผนการศึกษาแห่งชาติ กฎหมายเพื่อพัฒนาการศึกษาของชาติ จัดให้มีคุณภาพครูและบุคลากรทางการศึกษาให้ก้าวหน้าทันการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก รวมทั้งปลูกฝังให้ผู้เรียนมีจิตสำนึกของความเป็นไทย มีระเบียบวินัย คำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวม และยึดมั่นการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข อีกทั้งแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559) ได้กำหนดวิสัยทัศน์ว่า “สังคมอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขด้วยความเสมอภาค เป็นธรรม และมีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลง” โดยมุ่งพัฒนาคุณภาพคนไทยให้มีคุณธรรม เรียนรู้ตลอดชีวิต มีทักษะและการดำรงชีวิตอย่างเหมาะสมในแต่ละช่วงวัย สถาบันทางสังคมและชุมชนท้องถิ่นมีความเข้มแข็ง สามารถปรับตัวให้รู้เท่าทันกับการเปลี่ยนแปลง (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2554, หน้า 8)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม เป็นกฎหมายแม่บททางการศึกษาระดับแรกของประเทศไทย นำมาสู่กระแสการปฏิรูปการศึกษาที่เกิดขึ้นในสังคม การปฏิรูปการศึกษามีจุดมุ่งหมายสำคัญ คือ การพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนให้เป็นคนดี คนเก่ง คนมีความสุข รวมทั้งต้องการเห็นการศึกษามีศักยภาพและพลังในการทำหน้าที่พัฒนาคุณภาพของประชากร อันนำไปสู่การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในที่สุด รวมทั้งความในมาตรา 47 วรรคสอง ของพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว กำหนดให้สถานศึกษาจัดให้มีระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา เพื่อให้นักเรียนทุกคนได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพจากสถานศึกษา มีความรู้ ความสามารถ มีสมรรถนะสำคัญ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างเต็มศักยภาพ คุณภาพเป็นเรื่องใหญ่และการปรับปรุงคุณภาพเป็นภารกิจสำคัญที่สถาบันต่าง ๆ กำลังเผชิญอยู่ในปัจจุบัน องค์การทางการศึกษาก็ตระหนักในเรื่องนี้เช่นกัน และจำเป็นต้องสร้างคุณภาพให้เกิดขึ้นเพื่อให้นักเรียนนักศึกษาของตน องค์ประกอบสำคัญของคุณภาพทางการศึกษามีหลาย

ครูที่เก่ง ค่านิยมที่ดี ผลสัมฤทธิ์สูง ความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน ผู้ปกครอง ภาคธุรกิจและชุมชนให้การสนับสนุนความเพียงพอของปัจจัยต่าง ๆ เทคโนโลยี ภาวะผู้นำ ความใส่ใจต่อนักศึกษา หลักสูตรที่เหมาะสม หรือองค์ประกอบที่กล่าวมาแล้วหลายอย่างรวมกัน (Sallis, 2002, pp. 2-3) การพัฒนาคุณภาพการศึกษาจะเกิดขึ้นเมื่อผู้บริหารสถานศึกษา ครู ผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และผู้ร่วมงานทุกคน เปลี่ยนเจตคติหันมาให้ความสำคัญเกี่ยวกับภาวะผู้นำ การทำงานเป็นทีม การประสานความร่วมมือ และการมีความสำนึกร่วมกันของผู้ปกครอง รัฐบาล เจ้าหน้าที่ผู้แทนชุมชน ผู้นำทางธุรกิจ ซึ่งระบบการศึกษาที่ผลิตผู้เรียนที่ขาดคุณภาพ มีผลให้ประเทศต้องเพิ่มต้นทุนด้านสวัสดิการสังคมด้วย (Arcaro, 1995, pp. 1, 56-57)

จากการประเมินผลการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษแรก (พ.ศ. 2542-2551) นับจากที่มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 พบว่ามีหลายเรื่องที่ประสบความสำเร็จ แต่ยังมีอีกหลายเรื่องที่มีปัญหาต้องเร่งพัฒนา ปรับปรุงและต่อยอด โดยเฉพาะด้านประสิทธิภาพของการบริหารจัดการ การขาดการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการศึกษาจากทุกภาคส่วนอย่างแท้จริง (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2552, หน้า 1-2) จากการศึกษาวิจัยทิศทางการศึกษาและปัจจัยที่ส่งผลต่อการศึกษาไทยในอนาคต นโยบายการศึกษาของรัฐบาล และแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม ประชากร พลังงานและสิ่งแวดล้อม วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ท่ามกลางกระแสโลกาภิวัตน์ที่มีการเคลื่อนย้ายคน เงิน เทคโนโลยี ข้อมูล ข่าวสาร และความรู้อย่างเสรี จึงกำหนดข้อเสนอการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ. 2552 – 2561) บนฐานของหลักการและแนวทางแห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ไว้ว่า รัฐบาลจะมุ่งมั่นให้คนไทยได้เรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ โดยมีเป้าหมายหลัก คือ พัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาและเรียนรู้ของคนไทย เพิ่มโอกาสทางการศึกษาและเรียนรู้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ และส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนของสังคมในการบริหารและจัดการศึกษา และกำหนดแนวทางการปฏิรูปการศึกษาไว้ 4 ประการคือ พัฒนาคุณภาพคนไทยยุคใหม่ พัฒนาคุณภาพครูยุคใหม่ พัฒนาคุณภาพสถานศึกษาและแหล่งเรียนรู้ยุคใหม่ และพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการใหม่ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2552 ข, หน้า 9-10) มาใช้ในการขับเคลื่อนการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สองให้บังเกิดผลต่อการพัฒนาอย่างเป็นรูปธรรม อันจะส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพเด็กและเยาวชนไทยต่อไป

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้ขับเคลื่อนนโยบายโรงเรียนมาตรฐานสากล เพื่อสนองนโยบายการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สองมาตั้งแต่ปีการศึกษา 2553 โดยการผลักดันให้โรงเรียนที่มีความพร้อมและศักยภาพเป็นโรงเรียนที่มีระบบการพัฒนาผู้เรียนสถานศึกษาแหล่งเรียนรู้ สภาพแวดล้อมหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ที่เอื้ออำนวยให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ด้วยตัวเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตมีนิสัยใฝ่เรียนรู้มีความสามารถคิดวิเคราะห์แก้ปัญหา มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์มีคุณธรรมนำความรู้รักความเป็นไทย และสามารถก้าวไกลในระดับนานาชาติรุ่นที่ 1 จำนวน 500 โรงเรียน โดยเป็นโรงเรียนระดับประถมศึกษา 119 โรงเรียน โรงเรียนระดับมัธยมศึกษา 381 โรงเรียน (สำนักบริหารงานการมัธยมศึกษาตอนปลาย, 2553, หน้า 6)

การบริหารจัดการระบบคุณภาพเป็นกลไกสำคัญในการผลักดันการพัฒนาโรงเรียนสู่มาตรฐานสากลระบบบริหารจัดการที่ได้รับการยอมรับว่าพัฒนาองค์กรให้มีผลการดำเนินงานที่เป็นเลิศโดยอิงแนวทางการดำเนินงานตามเกณฑ์รางวัลคุณภาพแห่งชาติ (Thailand Quality Award: TQA) มาพัฒนาขีดความสามารถด้านการบริหารจัดการองค์กรเพื่อให้มีวิธีปฏิบัติและผลการดำเนินงานในระดับมาตรฐานโลกเนื่องจากระบบดังกล่าวมีพื้นฐานทางด้านเทคนิคและกระบวนการตัดสินรางวัลเช่นเดียวกับรางวัลคุณภาพแห่งชาติของสหรัฐอเมริกา (Malcolm Baldrige National Quality Award-MBNQA) ซึ่งเป็นต้นแบบรางวัลคุณภาพแห่งชาติที่หลายประเทศทั่วโลกนำไปประยุกต์โดยเรียกชื่อแตกต่างกันไป ส่วนประเทศไทยเรียกรางวัลนี้ว่า Thailand Quality Award (TQA) ซึ่งมีหน่วยงานที่รับผิดชอบการดำเนินการประเมินคือสถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติในด้านการศึกษามีการนำแนวทางดังกล่าวมาประยุกต์ใช้ในองค์กรสถาบันและสถานศึกษาโดยได้กำหนดเกณฑ์ด้านการจัดการศึกษาเพื่อผลงานที่เป็นเลิศ (Baldrige Education Criteria for Performance Excellence) เพื่อใช้เป็นกรอบการดำเนินงานและปรับใช้ในวงการศึกษาเพื่อการปรับปรุงคุณภาพของโรงเรียนโดยยึดหลักการดำเนินงานเชิงระบบเพื่อผลการดำเนินงานที่เป็นเลิศ(สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2553, หน้า 1 – 2)

เกณฑ์คุณภาพการศึกษาเพื่อการดำเนินการที่เป็นเลิศ (Education Criteria for Performance Excellence: EdPEx) มาจากเกณฑ์คุณภาพการศึกษาของสหรัฐอเมริกาเป็นเกณฑ์ที่ใช้ในการประเมินองค์กรในภาพรวมอยู่บนกรอบของการดำเนินงานที่มุ่งสู่ความเป็นเลิศเนื้อหาในเกณฑ์คุณภาพการศึกษาเพื่อการดำเนินการที่เป็นเลิศ (EdPEx) เป็นข้อกำหนดของระบบการบริหารจัดการองค์กรโดยอาศัยแนวคิด และทฤษฎีของการจัดการที่เป็นระบบและการปรับปรุงผลการดำเนินงานที่มุ่งสู่

ความเป็นเลิศสอดแทรกหลักการของการบริหารจัดการที่อยู่บนระบบค่านิยมที่สร้างความยั่งยืนให้กับองค์กรและความสมดุลของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกกลุ่มเป็นเกณฑ์การประเมินองค์กรเพื่อค้นหาว่าองค์กรเข้าใจบริบทของตนเองหรือไม่ปัจจัยภายในปัจจัยสภาวะแวดล้อมการแข่งขัน ภายนอกการสร้างการเปลี่ยนแปลงภายในองค์กรความเป็นระบบความมีประสิทธิภาพผลการดำเนินการขององค์กรที่แข่งขันได้เป็นต้นแบบเทียบเคียงได้ (ณัฏฐา เบ้าสุภี, 2556, หน้า 2 - 4)

โรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัด เป็นสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จัดตั้งตามมติคณะรัฐมนตรี ลงวันที่ 7 กันยายน 2529 เพื่อให้เป็นโรงเรียนตัวอย่าง และเพื่อการวิจัย จังหวัดละ 1 โรงเรียน โดยมีหน้าที่และรับผิดชอบในการจัดเตรียมความพร้อมระดับชั้นอนุบาล และจัดกิจกรรมการเรียนการสอนระดับชั้นประถมศึกษา เพื่อเป็นตัวอย่างในการพัฒนากระบวนการเรียนการสอนและสื่อการเรียนการสอน ให้การฝึกอบรมครูและพี่เลี้ยงแก่หน่วยงานต่าง ๆ ทั้งนี้ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้ประกาศรายชื่อโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัด เมื่อวันที่ 13 กันยายน 2555 จำนวน 81 โรงเรียน ซึ่งมีโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัด จังหวัดละ 1 โรงเรียน ยกเว้นกรุงเทพมหานครมี 4 โรงเรียน คือ โรงเรียนอนุบาลวัดนางนอง โรงเรียนอนุบาลวัดปรินายก โรงเรียนอนุบาลพิบูลเวศม์ และโรงเรียนอนุบาลสามเสน และจังหวัดพิจิตรมี 2 โรงเรียน คือ โรงเรียนอนุบาลพิจิตร และโรงเรียนอนุบาลบางมูลนาก "ราชบุรุษฤทธิศ" โดยโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัด ได้รับการคัดเลือกจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้เป็นโรงเรียนมาตรฐานสากลและเป็นต้นแบบในการจัดการเรียนการสอนระดับปฐมวัยทุกโรงเรียน

จากการสำรวจเบื้องต้นเกี่ยวกับสภาพ และปัญหาการบริหารตามเกณฑ์คุณภาพการศึกษาเพื่อการดำเนินการที่เป็นเลิศไปสู่การปฏิบัติของโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัด พบว่า ยังนำเกณฑ์ไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรมค่อนข้างน้อย เนื่องจากไม่มีแนวปฏิบัติที่ชัดเจนว่าจะต้องทำอะไร ประกอบกับเกณฑ์มีเนื้อหาและข้อกำหนดในการดำเนินงานจำนวนมากซึ่งได้เสนอแนวทางการพัฒนาและปรับปรุงไว้ว่า ควรกำหนดให้ทุกคนได้รู้จักเกณฑ์เกณฑ์คุณภาพการศึกษาเพื่อการดำเนินการที่เป็นเลิศ (EdPEX) จัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ศึกษาดูงานองค์กรที่นำเกณฑ์ไปสู่การปฏิบัติอย่างได้ผลและจัดทำคู่มือแนะนำเกณฑ์ให้เข้าใจง่าย (รายละเอียดในภาคผนวก ค)

เพื่อเป็นการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัดให้เกิดคุณภาพอย่างต่อเนื่องและสู่ความยั่งยืนและเท่าเทียมกัน สอนองเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่

แก้ไขเพิ่มเติม นโยบายการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง และนโยบายโรงเรียนมาตรฐานสากล ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะพัฒนารูปแบบการบริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัด เพื่อให้โรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัดใช้เป็นแนวทางในการพัฒนา กำกับดูแล ตรวจสอบและประเมินคุณภาพ ตามเกณฑ์คุณภาพมาตรฐานสากล และเพื่อให้สถานศึกษาชั้นพื้นฐานนำรูปแบบการบริหารที่ พัฒนาขึ้นไปประยุกต์ใช้โดยเทียบเคียงให้เหมาะสมกับบริบทการบริหารจัดการของโรงเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดความมุ่งมั่นที่จะพัฒนาสู่ความเป็นเลิศอย่างต่อเนื่อง อันจะส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้มีศักยภาพเป็นพลโลก สามารถแข่งขันกับนานาชาติประเทศในเวทีโลกได้

คำถามการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ต้องการที่จะศึกษาคำตอบต่อคำถามที่สำคัญ ต่อไปนี้

1. การบริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัดมีสภาพและแนวทางการดำเนินงานอย่างไรบ้าง
2. รูปแบบการบริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัดมีลักษณะอย่างไร
3. รูปแบบการบริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัด มีความเป็นไปได้ในการนำไปใช้เพียงใด

จุดมุ่งหมายของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัด โดยมีวัตถุประสงค์เฉพาะ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาสภาพและแนวทางการบริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัด
2. เพื่อสร้างรูปแบบการบริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัด
3. เพื่อประเมินความเป็นไปได้ในการนำรูปแบบการบริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัดไปใช้

ความสำคัญของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ทำให้ได้รูปแบบการบริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัดที่จะนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัด และสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน ดังนี้

1. โรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัด อาจนำรูปแบบการบริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัด ที่พัฒนาขึ้น ไปใช้ในการพัฒนา กำกับดูแล การตรวจสอบ และประเมินคุณภาพโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัดไปสู่ความเป็นเลิศ อีกทั้งเป็นการยกระดับมาตรฐานการบริหารการศึกษาตามเกณฑ์มาตรฐานสากล อันส่งผลให้ผู้เรียนมีคุณภาพสูงขึ้น และพร้อมรับกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลกอย่างต่อเนื่อง

2. หน่วยงานหรือองค์กรทางการศึกษาอื่น ควรนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้ในการบริหารงาน การติดตามตรวจสอบ รวมทั้งประเมินผลคุณภาพการบริหารของหน่วยงาน

3. ผลการวิจัย อาจนำไปใช้เป็นฐานความรู้ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการบริหารการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการพัฒนาการศึกษาในอนาคต

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีขอบเขตของการวิจัย ซึ่งกำหนดตามขั้นตอนการดำเนินการวิจัย ดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพและแนวทางการบริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัด ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน คือ

ขั้นที่ 1.1 การศึกษาทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารสู่ความเป็นเลิศของสถานศึกษา แหล่งข้อมูล คือ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นตารางการวิเคราะห์เนื้อหา วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา

ขั้นที่ 1.2 การศึกษาสภาพการบริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัดที่มีวิธีการปฏิบัติที่ดี แหล่งข้อมูล คือ โรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัด ที่มีวิธีการปฏิบัติที่ดีจำนวน 3 แห่ง เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบศึกษาเอกสาร และแบบสัมภาษณ์เพื่อศึกษาสภาพการบริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัด วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา

ขั้นที่ 1.3 การศึกษาแนวทางการบริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัด แหล่งข้อมูลเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสัมภาษณ์ และสรุปผลการประชุมสัมมนา “แนวทางการพัฒนาโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัด (ภาคเหนือ) สู่ความเป็นเลิศตามเกณฑ์รางวัลคุณภาพแห่งชาติ” จัดโดย ชมรมผู้อำนวยการโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัดแห่งประเทศไทย (ภาคเหนือ) วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างรูปแบบการบริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัด ประกอบด้วย 2 ขั้น คือ

ขั้นที่ 2.1 การยกร่างรูปแบบการบริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัด ผู้วิจัยนำข้อมูลสภาพและแนวทางในการบริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัด ที่ได้จากการศึกษาในขั้นตอนที่ 1 มายกร่างรูปแบบฯ จากนั้นนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อพิจารณาความเหมาะสมและการใช้ภาษา และปรับปรุง แก้ไขตามข้อเสนอแนะ

ขั้นที่ 2.2 การตรวจสอบรูปแบบการบริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัด แหล่งข้อมูลเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ (ร่าง) รูปแบบการบริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัด และประเด็นในการสนทนากลุ่ม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา

ขั้นตอนที่ 3 การประเมินความเป็นไปได้ในการนำรูปแบบการบริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัดไปใช้

การประเมินความเป็นไปได้ในการนำรูปแบบการบริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัดไปใช้ ผู้วิจัยได้จัดสัมมนารับฟังความคิดเห็นที่มีต่อความเป็นไปได้ในการนำรูปแบบการบริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัดไปใช้แหล่งข้อมูล คือผู้บริหารโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัด จำนวน 81 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่รูปแบบการบริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัดและแบบสอบถามเพื่อประเมินความเป็นไปได้ในการนำรูปแบบการบริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัดไปใช้ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าสถิติ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. รูปแบบการบริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัด หมายถึง องค์ประกอบที่แสดงความสัมพันธ์ของการบริหารที่มุ่งเน้นการพัฒนากระบวนการทำงานและคุณภาพของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง และตอบสนองต่อความต้องการ ความคาดหวังของผู้เรียน ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง และสังคมโดยรวม รวมถึงการบรรลุเป้าหมายคุณภาพของสถานศึกษา ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ คือ 1) หลักของการบริหารสู่ความเป็นเลิศ 2) คณะกรรมการบริหารสู่ความเป็นเลิศ 3) ขอบข่ายงานบริหารสู่ความเป็นเลิศและ 4) แนวทางการบริหารสู่ความเป็นเลิศ

2. หลักของการบริหารสู่ความเป็นเลิศ หมายถึงแนวคิดสำคัญในการบริหารคุณภาพไปสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัดให้เกิดประสิทธิผล ประกอบด้วยหลักการเปรียบเทียบสมรรถนะ หลักการบูรณาการ หลักการมุมมองเชิงระบบ หลักการพัฒนาคุณภาพอย่างต่อเนื่อง หลักการประเมินตนเอง และหลักธรรมาภิบาล

2.1 หลักการเปรียบเทียบสมรรถนะ หมายถึง การบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ ต้องมีการใช้ข้อมูลเชิงเปรียบเทียบผลการดำเนินการ และวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศของกิจกรรมที่คล้ายคลึงกันภายในหรือภายนอกหน่วยงาน หรือองค์กรที่คล้ายคลึงกันทั้งในพื้นที่ภูมิศาสตร์เดียวกันและต่างพื้นที่ หรือการเทียบเคียงกับเกณฑ์เปรียบเทียบที่เหมาะสม เพื่อให้เข้าใจถึงผลการดำเนินการระดับโลกในปัจจุบัน และเพื่อให้บรรลุผลการปรับปรุงอย่างก้าวกระโดด สนับสนุนการเรียนรู้และพัฒนางานให้ดีกว่าเดิม

2.2 หลักการบูรณาการ หมายถึง การบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ ต้องมีการประสานกลมกลืนกันของแผน กระบวนการ สารสนเทศ การจัดสรรทรัพยากร การปฏิบัติการ ผลลัพธ์ และการวิเคราะห์ เพื่อสนับสนุนเป้าประสงค์ที่สำคัญขององค์กร การบูรณาการที่มีประสิทธิผลเป็นมากกว่าความสอดคล้องไปในแนวทางเดียวกัน และจะสำเร็จได้เมื่อการดำเนินการของแต่ละองค์ประกอบมีความเชื่อมโยงกันเป็นหนึ่งเดียวอย่างสมบูรณ์

2.3 หลักการมุมมองเชิงระบบ หมายถึง การบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ ต้องมีการบริหารจัดการทั่วทั้งสถานศึกษา และการจัดการกับองค์ประกอบแต่ละส่วนเพื่อบรรลุความสำเร็จของสถานศึกษาผู้นำระดับสูงต้องให้ความสำคัญต่อทิศทางเชิงกลยุทธ์และมุ่งเน้นลูกค้า มีการตรวจสอบ ติดตาม ปรับปรุงแก้ไข และจัดการผลการดำเนินการโดยอาศัยผลลัพธ์เป็นพื้นฐาน รวมถึงการเชื่อมโยงกลยุทธ์เข้ากับระบบงานและกระบวนการที่สำคัญและการจัดสรรทรัพยากรให้มีความสอดคล้องไปในทิศทางเดียวกัน เพื่อปรับปรุงผลการดำเนินการโดยรวม และทำให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียพึงพอใจ

2.4 หลักการพัฒนาคุณภาพอย่างต่อเนื่อง หมายถึง การบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ จำเป็นต้องมีการเรียนรู้และพัฒนาในระดับบุคคลและระดับองค์กร เพื่อเสริมสร้างให้บุคคลมีความผูกพัน มีความพึงพอใจและมีทักษะหลากหลายมากขึ้น เกิดการเรียนรู้ระหว่างหน่วยงานภายในสถานศึกษา และเชื้อให้เกิดนวัตกรรมที่เป็นสินทรัพย์ทางความรู้ของสถานศึกษา มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ผ่านกระบวนการที่เป็นระบบ ส่งผลให้สถานศึกษามีการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง มีการสร้างนวัตกรรมที่นำไปสู่เป้าประสงค์ มุ่งเน้นความร่วมมือภายในสถานศึกษา และมุ่งถึงความสามารถใน

การตอบสนองลูกค้า การปรับตัว นวัตกรรม และสร้างประสิทธิภาพที่ดีขึ้น เพื่อให้สถานศึกษาอยู่ในตลาดได้อย่างยั่งยืน มีความได้เปรียบในผลการดำเนินการ

2.5 หลักการประเมินตนเอง หมายถึง การบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ ต้องใช้ข้อมูลจากการวัดและวิเคราะห์ผลการดำเนินการ การวัดผลกระบวนการ ผลผลิต ผลลัพธ์ โดยอาศัยข้อมูลและสารสนเทศหลากหลายรูปแบบประกอบกัน มีการจำแนกข้อมูลเพื่อสะดวกต่อการวิเคราะห์ การกำหนดแนวโน้ม การคาดการณ์ และสนับสนุนการตัดสินใจ เช่น การวางแผน การทบทวนผลการดำเนินการ การปรับปรุงผลการดำเนินการ การเปรียบเทียบกับระดับเทียบเคียงเพื่อค้นหาวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ

2.6 หลักธรรมาภิบาล หมายถึง การดำเนินการบริหารสู่ความเป็นเลิศ จำเป็นต้องใช้หลักธรรมาภิบาลซึ่งเป็นการบริหารให้ถูกต้องตามหลักนิติธรรม คุณธรรมและหน้าที่ มีระบบความรับผิดชอบด้านการเงิน มีความโปร่งใสในการปฏิบัติงาน มุ่งเน้นการมีส่วนร่วมจากผู้เกี่ยวข้อง โดยใช้ความสามารถของทุกคนให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวมสูงสุด และมีการใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุด

3. คณะกรรมการบริหารสู่ความเป็นเลิศ หมายถึง สมาชิกที่ทำหน้าที่การบริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัดประกอบด้วยคณะกรรมการ จำนวน 2 คณะ ได้แก่ 1) คณะกรรมการบริหาร และ 2) คณะกรรมการดำเนินงาน

3.1 คณะกรรมการบริหาร หมายถึง บุคคลที่ได้รับเลือกหรือได้รับแต่งตั้งเข้าเป็นองค์คณะบุคคล เพื่อทำหน้าที่กำหนดเป้าหมาย นโยบายการบริหารคุณภาพสู่ความเป็นเลิศของสถานศึกษา ส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาระบบการบริหาร ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร การสร้างเครือข่ายความร่วมมือจากองค์กรภายนอก และการพัฒนานุเคราะห์และองค์กรให้ก้าวทันการเปลี่ยนแปลง รวมทั้งการกำกับ ติดตามผลการดำเนินการบริหารสู่ความเป็นเลิศของสถานศึกษา

3.2 คณะกรรมการดำเนินงาน หมายถึง บุคลากรของสถานศึกษาที่ได้รับการแต่งตั้งเป็นคณะทำงานในการจัดทำแผนกลยุทธ์ของการบริหารคุณภาพ การประสาน การฝึกอบรม การจัดการความรู้ และการจัดทำสารสนเทศและการรายงานผลการปฏิบัติงาน

4. ขอบข่ายงานบริหารสู่ความเป็นเลิศ หมายถึง ภาระหน้าที่และความรับผิดชอบของการบริหารสู่ความเป็นเลิศ ประกอบด้วย 1) งานจัดทำแผนกลยุทธ์ของการบริหารคุณภาพ

2) งานประสาน การฝึกอบรม และจัดการความรู้ และ3) งานสารสนเทศและการรายงานผลการปฏิบัติงาน

4.1 งานจัดทำแผนกลยุทธ์ของการบริหารคุณภาพ หมายถึง กลุ่มงานที่รับผิดชอบในการจัดทำแผนกลยุทธ์การบริหารคุณภาพ ให้สอดคล้องกับเป้าหมาย วัตถุประสงค์ และตัวชี้วัดของสถานศึกษา รวมทั้งความต้องการของผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งหมดจัดทำคู่มือการบริหารคุณภาพสู่ความเป็นเลิศตรวจประเมินคุณภาพภายในตามแผนกลยุทธ์ วิเคราะห์ผลการประเมินคุณภาพ นำเสนอต่อผู้บริหารและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อนำไปใช้ประโยชน์

4.2 งานประสาน การฝึกอบรม และจัดการความรู้ หมายถึง กลุ่มงานที่รับผิดชอบในการถ่ายทอดแผนกลยุทธ์การบริหารคุณภาพไปสู่การปฏิบัติ การพัฒนานุคลากร รวมถึงการประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ข่าวสารเกี่ยวกับการบริหารคุณภาพ

4.3 งานสารสนเทศและการรายงานผลการปฏิบัติงาน หมายถึง กลุ่มงานที่รับผิดชอบในการวิเคราะห์ข้อมูลผลการประเมินตนเองของสถานศึกษา โดยการเทียบกับเป้าหมาย แนวโน้มที่ผ่านมา การเทียบเคียงผลการดำเนินการกับสถานศึกษาอื่นที่สามารถเปรียบเทียบได้และการปฏิบัติที่เป็นเลิศรวมถึงการพัฒนาและปรับปรุงข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับระบบการบริหารคุณภาพ และเชื่อมโยงข้อมูลเป็นเครือข่ายในการนำไปใช้ในการการบริหารคุณภาพ

5. แนวทางการบริหารสู่ความเป็นเลิศหมายถึง วิธีการดำเนินการบริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัด โดยประยุกต์ใช้เกณฑ์คุณภาพการศึกษาเพื่อการดำเนินงานที่เป็นเลิศ ประกอบด้วย

5.1 การนำองค์กรหมายถึง กระบวนการบริหารสถานศึกษาโดยการใช้ภาวะผู้นำของผู้บริหารระดับสูงที่เกี่ยวกับการกำหนดและการสื่อสาร วิสัยทัศน์ ค่านิยม และพันธกิจ การสร้างบรรยากาศที่ส่งเสริมให้มีผลการดำเนินการที่ดี การพัฒนาผู้นำในอนาคตของสถานศึกษา การกำกับดูแลเพื่อให้มีการดำเนินการที่ถูกต้องตามกฎหมายและจริยธรรม ความรับผิดชอบต่อสังคม และการสนับสนุนชุมชนที่สำคัญ

5.2 การวางแผนเชิงกลยุทธ์ หมายถึง กระบวนการบริหารสถานศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำกลยุทธ์และวัตถุประสงค์เชิงกลยุทธ์ การจัดทำแผนปฏิบัติการ และการถ่ายทอดแผนปฏิบัติการไปสู่การปฏิบัติการวัดผลความก้าวหน้าและการเปรียบเทียบผลการดำเนินการกับเป้าหมายของสถานศึกษา

5.3 การมุ่งเน้นผู้เรียนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย หมายถึง กระบวนการบริหารสถานศึกษาที่เกี่ยวกับการสร้างความผูกพันกับผู้เรียนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย การสร้างวัฒนธรรมที่มุ่งเน้นผู้เรียนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย การรับฟังเสียงของผู้เรียนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และการใช้สารสนเทศเพื่อการปรับปรุงและการสร้างนวัตกรรมในการจัดหลักสูตร และบริการด้านการศึกษาแก่ผู้เรียนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

5.4 การวัด การวิเคราะห์ และการจัดการความรู้ หมายถึง กระบวนการบริหารสถานศึกษาที่เกี่ยวกับการเลือกรวบรวม วิเคราะห์ จัดการ ปรับปรุงข้อสารสนเทศ และสินทรัพย์เชิงความรู้ การบริหารจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศ การทบทวนและการใช้ผลการทบทวนในการปรับปรุงผลการดำเนินงาน

5.5 การมุ่งเน้นครูและบุคลากร หมายถึง กระบวนการบริหารสถานศึกษาที่เกี่ยวกับการผูกใจครูและบุคลากรการจัดการและการพัฒนาครูและบุคลากรเพื่อนำศักยภาพของครูและบุคลากรมาใช้อย่างเต็มที่และสอดคล้องไปในทิศทางเดียวกับพันธกิจ กลยุทธ์ แผนปฏิบัติการของสถานศึกษา และการสร้างสภาพแวดล้อมที่สนับสนุนการทำงานที่ส่งผลต่อความสำเร็จของงาน

5.6 การจัดการกระบวนการ หมายถึง กระบวนการบริหารสถานศึกษาที่เกี่ยวกับการกำหนดสมรรถนะหลักของสถานศึกษา การออกแบบระบบงาน การออกแบบกระบวนการทำงานหลัก และการจัดการและการปรับปรุงกระบวนการทำงานเพื่อสร้างคุณค่าแก่ผู้เรียนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และทำให้สถานศึกษาบรรลุผลสำเร็จ

5.7 ผลลัพธ์ หมายถึง ผลลัพธ์ที่เกิดจากการดำเนินการของสถานศึกษาใน 6 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการเรียนรู้ของผู้เรียน 2) ด้านการมุ่งเน้นผู้เรียนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย 3) ด้านงบประมาณการเงินและตลาด 4) ด้านการมุ่งเน้นครูและบุคลากร 5) ด้านประสิทธิผลของกระบวนการ 6) ด้านการนำองค์กร

6. โรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัด หมายถึง สถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานตั้งขึ้นเพื่อเป็นตัวอย่างการจัดการศึกษา จังหวัดละ 1 โรงเรียน ยกเว้นกรุงเทพมหานครมี 4 โรงเรียน คือ โรงเรียนอนุบาลวัดนางนอง โรงเรียนอนุบาลวัดปิ่นนาถ โรงเรียนอนุบาลพิบูลเวศม์ และโรงเรียนอนุบาลสามเสน และจังหวัดพิจิตรมี 2 โรงเรียน คือ โรงเรียนอนุบาลพิจิตร และโรงเรียนอนุบาลบางมูลนาก "ราชบุรุษอุทิศ" ปัจจุบันมีโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัดจำนวน 81 โรงเรียน